

N:o 9.

Tidningar

Utgifne

Åf et Sällskap i Åbo,

Den 15 Maii 1778.

Åbo, tryckt hos Johan Christoph. Frenckell, 1778.

Berättelse om det så kallade Klubbe-
kriget, hållit i Jlmola sockn i Österbots-
ten år. 1597. (*).

Wid Kyro ålf hafwa twänne namnfuna
niga fältslag sig tilldragit, nemligen
i Storkyro sockn år 1714 den 19 Fe-
bruarii slaget emellan Ryfska och
Finska Armeen och Klubbe=kriget i Jlmola uti
Konung Sigismunds tid år 1597. Det förste
nämnde år flerstäds beskrifwit (**); men om
Klubbe=kriget lär ingen ordentelig beskrifning
wara utkommen. Jag will derföre så mycket
deras

(*) Utdragen ur framl. Råntemåstarens i Wa-
sa Jac. Widmans handskrifna berättelse om
Kyro ålf och de derwid boende folk.

(**) Derom finnes och en omständelig beskrif-
ning i desse Tidningar för år 1776 N. 1 och 2.

derom berätta, som jag hört af mine Förfäder och gammalt folk. Första driffiådern till detta bullret lärer väl varit den då befärade Religionsförändringen, i det att Sigismund åter ville införa Påswiska Religion, hwilket war så väl Österbottningarne som hela Sverige emot. Men hårtill kom en annan tryckande ordsak, hwarmed, så wida jag fått kunskap derom, så hänger tillsammans. Då Claës Flemming blifwit af Konung Sigismund, under dess wistande i Polen, förordnad till General-Gouverneur öfwer Finland, beställte han en stor myckenhet af Polskt Cavallerie i Landet, hwilket Allmoget måste underhålla och som derföre hos Bönderne allt omkring blefwo inkwarterade på husmans låst: men som Polackarne icke varit wane wid så swag spisning, som bonden här i landet kunde åstadkomma så begynte de att med wåld taga af Bönderne det bästa som fanns i deras wisthus, och då deras förråd, som icke eller kunde wara så stort, snart blifwit allt, dem med hugg och slag öfwerfalla. Hos Officerarne hafwa Klagomålen intet uträttat, och när de för Förltherren beswärat sig öfwer sitt lidande, hafwa de jämnväl blifwit afwiste och befalte att gifwa Krigsmännen hwad de behöfde. Under sådant twång hafwa de vidare sökt beskydd hos Öfwerheten och föredensfull affärdat en Wonde ifrån StorKyro wid namn Pauttu följeds till Stockholm, men där war då ingen Konung, och Hertig Carl samt Riks-Råden hade betänckande wid att söka sig med Flemming, som ei eller hörde under dem. Pauttu måste således gå där af och an ifrån det ena stället till det andra, hwarigenom med

Ne

hans

hans återresa dragits ut till vintern: då omfä-
der Herrarne ledsnat wid hans långsamma
flagan, hafve de befalt honom att resa hem
och därjämte sagt, att om någon brukade våld
emot dem, skulle de betala lift med lifa. Han
tog derpå Landsvägen hemåt genom Wester-
botten, och då han kommit till sina Landsmän
i Torneå, som talt med honom samma språk,
och som åstundade samma förlossning har han
först öfvertalt dem till upresning, hwarefter se-
dan dessa begifvit sig på vägen, hafva andra
efterhanden söken ifrån söken sammanfogat sig
med dem, och jagat bort Polackarne hvar de
kommit öfver dem. I medlertid reste Pauttu
hem och bragte till upresning Bönderna i södra
Österbotten, som togo till Anförarne en wid
namn Ilka ifrån Ilmola; men Ståthållaren på
Korsholm Abraham Michelson har straxt med
Polackarne kommit öfver dem, slagit dem och
fått Ilka till fånga, hvilken han låtit afhånga
wid Ilmola Ryrka. Under detta hafva Norr-
byggarne tagat längre fram, och då Abraham
Michelson fått kunskap om deras ankomst,
har han med en hop Polackar mött dem wid
G. Carleby och där kommit med dem i en
träffning, hvarwid Bönderne drifvit Polackarne
till rygga och Abraham Michelson, sedan han
mist sin häst, med plats undkommit i skogen,
men fått derpå blifvit af Söderbyggarne, som
tidigt erhållit underrättelse så väl om stridens
förlopp som om sina medbröders annalkande,
tagen till fånga och öfversänd till Sverige. Se-
dan hafva både de norre och södra bönderne sam-
manrotat sig, i affigt att bortjaga Polackarne ut-
tur hela Finland. När nu Claës Flemming fått

weta sådant Österbottniskt Böndernes förbehållande, har han dragit tillsammans sitt Krigsfolk, bestående af Polackar samt Åbo- och Tavast-länningar som höllo med honom, och tagat emot dem. Bönderne hafwa då lågrat sig i Ilmola sockn på Pavola hemmans åker, litet nedanför Kurika Capell, där de förskansat sig; hwar till och belågenheten varit tjenlig, ty samma ställe är af naturen omgifwit med djupa graswar och dertill med ån på norra sidan. Sedan Flemming låtit recognoscera Böndernas ställning, har han fattat stånd på Tavast-floget och låtit därstädes upkasta en skans, som ännu kallas Tavast-skans. Därifrån har han genom åtskilliga sändebud låtit förmana Bönderna att afstå ifrån sitt företagande och låswat dem tillgift för sådant brott, om de med godo wille gifwa sig; men bönderne trodde honom intet, hålft så länge han hade Polackarne hos sig, hwilkas flård och öfwermod de med sin skada lårt känna; hwarföre han med sitt manskap rykt närmare till deras läger, och då han sett, att han ei kunnat angripa dem i deras försämsningar, som af naturen woro befästade, har han wid Kurika dragit sig öfwer ån på norra sidan, och där marcherat med största delen af sitt folk lågret förbi längre nedåt, så som han welat gå och stöfla deras hemmiskt, hwarmed han och torde hafst alfware: härigenom hafwa de oförfarne Bönderne blifwit föranlåtne att öfwergifwa sina fördelar och genast skynda sig efter honom med hela sin magt, hwilket då Flemming märkt, har han straxt ställt sitt Krigs folk i ordning och med en del gått emot dem samt låtit en annan del falla dem i sidan; de illa bewäpnade

bön=

bönder, som ei haft andra gewår än Epik-klubbor, hwaraf Kriget ock har fått sitt namn, hafwa då blifwit på Pirtola hemmans åker nedergjorde, och de som på flykten begifwit sig norr ut i skogen, hafwa på en slått måse strart nedan för Sandavuori blifwit af Caval-leriet fringrande och ihjälslagne, så att få undsluppit. År 1727 i Augusti månad war jag och besåg deras grafwar, hwilka Bonden å berörde hemman Eric Pirta, som då war något öfwer 70 år gammal, för mig upwiste, hwarjemte han berättade mig hwad han om denna slagning hört af sina förfäder och i synnerhet af sin Farfar, som då den skett, redan warit så gammal att han kunnat minnas de därwid förefallande omständigheter. Han lade ock dertill att när då warande åboen på Pirtola gård, sett huru träffningen begynt aflöpa, har han lupit hem och klädt sig i qwinfolks kläder, emedan det warit witterligt att de ei massacerat qwinfolk, hwarpå efter sluten action Polackarne besallt honom såsom en qwinna elda badstugu åt dem hwilket han ock gjordt, samt wärmt åt dem watten m, m. ty det har warit wintertid; men under det de woro i badstugan hafwa de welat bedrifwa otukt med honom, och då de derwid erfarit att han warit mans person, hafwa de dråpitt honom. Förenämnde år woro ifrån klubbelkriget förflutne 130 år, och då funnos uti en graf på Sandåsen strart öfwan för Pirtola åker en myckenhet menniskio hufwudskallar, jämte andra ben, endast beträkte med måsa, som lupit öfwer dem, hwilka dock ännu woro hårde och oförrutnade: gransfogen står wäl tätt omkring grafwen, men ur grafwen war intet träd

upprurit. Bonden sade att den war ganska djup, men jag wille ej försöka det, ei eller oroa den stora benhopen. Två andra grafwar ej långt der ifrån wiste han mig ock, men de woro öfwerhöljde med jord, och jag wille ej widare widröra dem, än att jag med litet grafwanbe öfwerlygade mig att där ock funnos ben. Deras grafwar, som blifwit nedbuggne på flykten nedan för Sandberget, berättade han skola ligga på en liten skogsholme, belägen på en slät måse en fjerdedels mil ifrån gården, omkring hwilken, som i forna tider warit med dödas Kroppar aldeles öfvertäckt, ett stängsel af timmer warit upfördt att ej boskaps kreaturen måtte slippa dit; men som han han ock sade, at samma måse skal wara så sank, at ingen kan komma torrskodd till holmen, så wille jag ej gå dit, utan wände om med honom hem igen och antecknade hans berättelse. Sedan Flemming således öfwerunnit Wönderna, hafwa hans medhållare med sköflande farit omkring i Österbotten, och derifrån till byte bortfört hwad de funnat öfwerkomma, som dem anstätt,

Saga. (*)

Då Gudarne wille göra menniskjor, skapade de först själar, sedan fötter, händer, dron, näsfor, muunnar, ögon m. m. Hwardera Rönets Lemmar woro gjorde efter ett wist allmänt mått,

(*) Uledningen är tagen ur Journ. Hist. des Sciences &c, à Francfort le 14 Janv. 1770.

mätt, Karlarnas större och Qwinfolkens mindre. Alltsammans fastades i en omätelig korg, och Själarna undfingo befallning att tillägna sig hwar en kropp på en fiärdedels timas tid. Då blef en stor oreda. Fruntimmer togo i brådskan näsor, händer, m. m. som woro ämnade åt manspersoner; en man råklade så i ett qwinfolks bröst, och som han icke wiste hwad han skulle göra dermed, så fastade han det öfwer axlarne och deraf blefwo puckelryggige; till en mans kropp togo somlige ett Qwinno: ben och deraf äro halte menniskior komne; någre som såit Fruntimmers ögnegropar, fingo mans ögon, som för att deri kunna rymmas, måste flåmmas ihop, och deraf blefwo närsynste. Så snart den af Gudarne föreskrifne tiden war all, gick hwar och en ur korgen och började betrakta sig; då blef man warse, att de fläste hade misstagit sig, men det kunde ej ändras mer. Gudarne tillåto allenast männerna att leta up qwinnor, som tagit lemmar, hwilka dem bort tillkomma, och förena sig med de samma, så att af bägges kroppar skulle blifwa blott en. De männer som lefwa i godt förstånd med sina hustrur, äro sådane som hos dem igenfunnit lemmar hörande till deras kroppar. De Makar som ej kunna förlikas fins imellan, äro åter de som ej träffat hos hwarandra hwad dem felats; hwad under då om de gå och söka det annorstädes?

Utskrift.

Johan med Guds nåde Sveriges, Göttes och Wändes Rfsfurste. Wår synnerliga gunst och nådiga wilja tilförende! Är wår gunstiga wilja och begäran, kära Fru Hebbla, at I eder samt med eder käre barn och Jungfru Er hiit förfoge den andre dag Fuhl, górandes eder lustig och lättfinnig med andre wår Kjäre Herr Faders och wåre trogne undersåtare, som wij hiit gunsteligen hafwe låtit falla. Eder hörsamhet i then måtto wilje wij gunsteligen betänka. Eder Gud befallandes. Datum Åbo den. 22 December 1556.

Utanskrift:

Öf älskelige Erlig och Wälbördig Fru Hebbla til Quidja! gunsteligen.

Nyheter.

Åbo den 23. sistsl. Apr. år Capellanen wid Hausjärvi Capell i Janackala Gofu Hr. Mag. Arv. Favorin genom ödden afgången.

Den 28 i samme månad har Consistorium Academicum härstädes på underdånigt förslag till den ledige Juris Profession uppfördt i 1:sta rummet Secreteraren wid denna Kongl. Academie Hr. Magister MATTHIAS CALONIUS och i 2:dra rummet Secreteraren wid Kongl. Academi- en i Upsala Hr. Magister GUSTAF FLYGARE.

